

Сергєєва Д. Б.,

*доктор юридичних наук,
старший науковий співробітник,
професор кафедри правосуддя
юридичного факультету
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка*

АКТУАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРЕДМЕТА РЕГУЛЮВАННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА¹

Рецenzована монографія Лоскутова Тимура Олександровича «Предмет регулювання кримінального процесуального права» є першим в Україні фундаментальним дослідженням питань предмета кримінального процесуального регулювання. До сьогодні вчені досліджували такі категорії кримінального процесуального регулювання, як кримінальні процесуальні відносини (М. А. Погорецький), кримінальні процесуальні норми (С. О. Гейц) та методи кримінального процесуального регулювання (Л. М. Лобойко). Предмет регулювання кримінального процесуального права вченими досліджувався фрагментарно, в їх роботах розглядалися лише окремі елементи вказаної категорії. Це свідчить про актуальність рецензованої монографічної роботи.

Актуальність монографії Т. О. Лоскутова зумовлюється також важливістю дослідження предмета кримінального процесуального регулювання для формування в Україні розвиненого кримінального процесуального законодавства, що відповідало б світовим стандартам захисту прав людини. Від створення таких законодавчих норм у нашій державі залежить забезпечення прав людини під час кримінального провадження.

Наукові результати, висновки, пропозиції та рекомендації монографічного

¹ Лоскутов Т. О. Предмет регулювання кримінального процесуального права : монографія / Т. О. Лоскутов. – К. : Юридичний світ, 2016. – 416 с.

дослідження є достовірними і обґрунтованими. Автор їх отримав у результаті правильного вибору і комплексного застосування сучасних методів наукового дослідження, з урахуванням теоретичної, нормативної та емпіричної основ дослідження, що складають праці вчених з різних галузей науки, нормативно-правові акти кримінального процесуального законодавства України, кодифіковані кримінальні процесуальні акти зарубіжних держав, рішення Конституційного Суду України та Європейського суду з прав людини, а також результати опитування суддів і вчених у галузі кримінального процесу, досвід роботи автора на посадах слідчого та старшого слідчого слідчих підрозділів органів внутрішніх справ.

Логічно завершеною є структура монографії. Розглянувши у першому розділі сутність предмету регулювання кримінального процесуального права, Т. О. Лоскутов у наступних розділах послідовно досліджує предмет серед інших категорій правового регулювання кримінального процесуального права (розділ 2), структуру предмету регулювання кримінального процесуального права (розділ 3) та перспективи розвитку предмету регулювання кримінального процесуального права (розділ 4).

Досліджуючи генезу теоретичних уявлень щодо предмету регулювання кримінального процесуального права,

визначаючи його поняття, функціональне призначення, зміст, обсяг та межі, автор вичерпно розкрив сутність предмета правового регулювання у кримінальному процесі.

У перебігу дослідження автор по-новому підійшов до визначення предмета кримінального процесуального регулювання як складної категорії, що охоплює права, свободи і законні інтереси, кримінальні процесуальні відносини, кримінальна процесуальна діяльність, кримінальний процесуальний час і простір. Усі зазначені елементи Т.О. Лоскутов обґрунтовано диференціював на головні (основні), другорядні та факультативні. Причому до головних елементів автор відносить не кримінальні процесуальні відносини і кримінальну процесуальну діяльність, кримінальний процесуальний час і простір, а саме права, свободи і законні інтереси людини (с. 10, 331).

Заслуговує на увагу підхід автора щодо дослідження предмета кримінального процесуального регулювання у зв'язку з іншими категоріями правового регулювання, зокрема об'єктом, засобами, методами, типами, механізмом та режимом регулювання. Останні, передусім, розглядаються через головний елемент предмета кримінального процесуального регулювання – права, свободи і законні інтереси. Це дозволило автору зробити низьку важливих висновків щодо удосконалення системи правового регулювання у кримінальному процесі. Таким, наприклад, є висновок щодо визначення залежності між встановленням типу правового регулювання кримінальної процесуальної діяльності органів кримінального судочинства і потенційним обмеженням прав людини (с. 174–175).

Слід позитивно оцінити авторський висновок, що залежно від досягнення бажаного результату кримінального процесуального регулювання (реалізація прав і свобод учасників кримінального судочинства) режим правового регулювання в кримінальному процесі може

бути сприятливим або несприятливим (с. 233).

Крім того, необхідно відмітити, що автором ретельно та ґрунтовно досліджено структуру предмета регулювання кримінального процесуального права. Т.О. Лоскутовим зроблено акценти не лише на визначенні загальної структури предмета кримінального процесуального регулювання, а й на виокремленні складових частин елементів предмета правового регулювання у кримінальному процесі. Зокрема, на підставі досліджень у загальній теорії права (О.Ф. Скаун) та кримінальних процесуальних норм автором виокремлено генеральні (загальні) права, котрим властива як тричленна (право на захист, право на оскарження), так і двочленна (право на повагу до людської гідності, право на свободу та особисту недоторканність) структура (с. 258–260).

Також на підставі дослідження відмінностей між суб'єктивними правами і законними інтересами, Т.О. Лоскутов правильно визначив такі структурні елементи законних інтересів: 1) законномочність на власні позитивні дії чітко невизначеного характеру (використання загальної можливості); 2) законномочність на чужі дії чітко невизначеного характеру (виконання та дотримання загальної можливості); 3) законномочність домагання невизначеного характеру (захист загальної можливості) (с. 276).

Не можна не визнати позитивним визначення автором перспектив розвитку предмета регулювання кримінального процесуального права. Т.О. Лоскутовим справедливо пропонується більшість напрямів розвитку предмета кримінального процесуального регулювання щодо його головного елемента – прав, свобод і законних інтересів (С. 334–342). Їх подальше дослідження є актуальним і необхідним для розвитку кримінальної процесуальної теорії, удосконалення законодавства та правозастосування у кримінальній процесуальній сфері.

Практично значущою є частина роботи щодо співвідношення предмета регу-

лювання КПК та предмета регулювання європейських стандартів забезпечення прав людини (с. 82–102). У результаті такого співвідношення запропоновано низьку законодавчих змін і доповнень до ст.ст. 183, 199, 208, 210, 211, 212, 214, 241, 276, 315 КПК України, котрі спрямовані на гармонізацію предмета регулювання КПК з предметом регулювання європейських стандартів захисту прав і свобод людини (с. 412–413).

З урахуванням вищевикладеного, слід зазначити, що монографічне дослідження Лоскутова Тимура Олександровича «Предмет регулювання кримінального процесуального права» є ґрунтовною науковою роботою, яка заслуговує на високу позитивну оцінку.

Пропонується монографія:

Т. О. Лоскутов

ПРЕДМЕТ РЕГУЛЮВАННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА

Лоскутов Т. О. Предмет регулювання кримінального процесуального права: монографія / Т. О. Лоскутов. – К.: Юридичний світ, 2016. – 416 с.

Вперше в Україні комплексно розглянуто предмет регулювання кримінального процесуального права. Прослідковано тенецу теоретичних уявлень щодо предмету правового регулювання в кримінальному процесі. Сформульовано поняття предмету регулювання кримінального процесуального права, з'ясовано його функціональне призначення, зміст, обсяг та межі. Досліджено предмет кримінального процесуального регулювання у співвідношенні з такими категоріями правового регулювання, як об'єкт, засоби, методи, типи, механізм та режим. Розглянуто структуру предмету регулювання кримінального процесуального права, визначено перспективи його розвитку.

Для викладачів та студентів юридичних навчальних закладів та факультетів, наукових співробітників, працівників правоохоронних та судових органів, а також тих, хто цікавиться проблемами кримінального процесуального права.